

Addiko Bank

**Javno objelodanjivnje podataka
na dan 31. decembar 2017. godine**

Sadržaj

JAVNO OBJELODANJIVNJE PODATAKA	1
1 Uvod	3
2 Finansijski izvještaji	3
3 Strategija i politike upravljanja rizicima	3
4 Konsolidacija	5
5 Sopstvena sredstva	6
6 Potrebni kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala	8
6.1 Kreditni rizik	8
6.2 Tržišni rizik	8
6.3 Operativni rizik	9
6.4 Rizik likvidnosti	9
6.5 Rizik objekta	9
6.6 Ostali rizici	9
6.7 Metode i procedure kojima banka procjenjuje materijalnost rizika	10
7 Kreditni rizik	13
8 Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti	20
9 Operativni rizik	21
10 Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige	23
11 Tehnike ublažavanja kreditnog rizika	24

1 Uvod

U skladu sa članom 104 Zakona o bankama („Službeni list CG“, br. 17/08, 44/10 i 40/11) i Odlukom Centralne Banke Crne Gore o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka, Addiko Bank AD Podgorica (u daljem tekstu: Banka) javno objelodanjuje podatke o svom finansijskom stanju i poslovanju sa stanjem na dan 31.12.2017. godine.

Izveštaj obuhvata kvalitativne i kvantitativne podatke shodno odredbama Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka („Službeni list CG“, br. 002/12).

Izveštaj se javno objelodanjuje na internet stranici Banke.

Izveštaj je usvojen od strane Uprave Addiko Bank AD, Podgorica, dana 30.05.2018. godine.

2 Finansijski izvještaji

Finansijske izvještaje Banka objavljuje u posebnom dokumentu Finansijski izvještaji za godinu završenu 31.12.2017. i Izveštaj nezavisnog revizora na svojoj internet stranici <http://www.addiko.me/>.

3 Strategija i politike upravljanja rizicima

Strategija upravljanja rizicima ima za cilj da postavi opšte parametre za pažljivo i kontinuirano upravljanje svim rizicima identifikovanim u poslovnom modelu Banke. Strategija se definiše u skladu sa dugoročnom poslovnom strategijom.

U Banci, koncept upravljanja rizikom obuhvata tri ključne komponente:

- komponenta kontrole rizika koju čine identifikacija, analiza, mjerenje, monitoring i izvještavanje na portfolio nivou,
- komponenta limitiranja rizika i
- izvršna komponenta upravljanja u smislu usmjeravanja i vršenja akcija u cilju preuzimanja, izbjegavanja, smanjivanja, transfera ili transformacije rizika.

Banka razlikuje sledeće kategorije rizika:

Kreditni rizik je definisan kao vjerovatnoća potpunog ili djelimičnog gubitka usljed neizvršavanja ugovorenih obaveza uzrokovanih slabljenjem kreditne sposobnosti druge strane. U kreditni rizik spadaju rizik druge ugovorne strane, rizik zemlje i rizik koncentracije.

Tržišni rizik je definisan kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usljed promjena u tržišnim cijenama ili parametrima koji utiču na formiranje cijena. Pogađa kako bilansne, tako i vanbilansne stavke. U najvećoj mjeri se manifestuje kao rizik promjene kamatne stope, devizni rizik, kao i rizik promjene cijena finansijskih instrumenata.

Rizik likvidnosti se primarno definiše kao rizik likvidnosti sredstava. Sastoji se od rizika dospjeća (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da izmiri dospjele obaveze) i rizika refinansiranja (rizik da Banka neće uvijek imati sposobnost da se potpuno ili djelimično refinansira ili samo uz nepovoljnije uslove od očekivanih). S druge strane, rizik tržišne likvidnosti podrazumijeva moguću nesposobnost Banke da izvrši velike transakcije po tržišnoj cijeni i u zadanom vremenu.

Operativni rizik je rizik od gubitka koji proističe iz neadekvatnih ili loših internih procesa, sistema ili ljudi ili eksternih faktora. Operativnim rizikom se upravlja proaktivno i prati se kroz Komitet za operativni rizik. Strateški cilj Operativnog rizika u banci je da minimizira i spriječi slučajevne gubitake. Stoga, troškovi prevencije treba da budu niži nego nastali troškovi u slučaju gubitka.

Rizik usklađenosti u Banci se definiše kao rizik izlaganja pravnim ili regulatornim sankcijama, nastanku značajnih finansijskih gubitaka ili gubitka reputacije koje Banka može pretrpjeti kao rezultat neusklađenosti sa zakonima, pravilima, propisima i standardima bankarskog poslovanja.

Ostali rizici obuhvataju strateški, reputacioni, poslovni i rizik kapitala kojima je Banka izložena. Kao najvažniji izdvajaju se rizik reputacije (rizik da će negativni publicitet, bez obzira na istinitost tvrdnji, uzrokovati smanjenje klijentske baze, povećanje troškova ili smanjenje prihoda) i poslovni rizik (vjerovatnoća gubitaka po osnovu neočekivanih promjena u poslovnom obimu i/ili maržama).

Koncept organizacije upravljanja rizicima u banci se zasniva na principu “4 stuba”: 1. upravljanje kreditnim rizikom i nadzor 2. rehabilitacija kredita 3. procesuiranje kredita 4. kontrola rizika. Stoga, jedinice za upravljanje rizicima su kako slijedi:

Preuzimanje i praćenje kreditnog rizika, kao i rehabilitacija kredita, organizovano je u dvije jedinice:

- Sektor za upravljanje kreditnim rizikom plasmana privredi
- Sektor za ocjenu rizika poslova na malo

Glavne odgovornosti u odnosu na Strategiju rizika su preuzimanje i pregled kreditnih aplikacija, nadzor živog portfolija i definisanje odgovarajućih Kreditnih principa, politika i uputstava za novi posao. Osim toga, njihova je odgovornost da minimizira gubitak koji rezultira iz nekvalitetnog portfolia kroz izvršenje strategije “wind down” (konverzije gotovine, preuzimanja, restrukturiranja i otpisa) izvršenje sanacije i aktivnosti restrukturiranja, kao i migracija u živi portfolio.

Glavna odgovornost Odjeljenja za kreditnu podršku i administraciju u odnosu na Strategiju rizika je upravljanje kreditnom administracijom, GoB (grupa povezanih lica) konsolidacija izloženosti, upravljanje kolateralima itd..., naročito da bi se obezbijedilo sveobuhvatno upravljanje kolateralima. Pomenuta oblast je u decembru 2015. prenešena u Sektor operacija.

Glavna odgovornost Odjeljenja za kontrolu rizika u odnosu na Strategiju rizika je da izradi nacrt same strategije, kao i ICAAP okvira, da analizira, mjeri, procjenjuje, implementira adekvatan sistem limita, izvještava o svim definisanim tipovima rizika.

Sve politike i priručnici usko povezani sa organizacionim djelovima i aktivnostima upravljanja rizicima su identifikovane kao interna regulativa za upravljanje rizicima. Spisak dokumenata iz domena upravljanja rizicima je dat u nastavku:

- Strategija rizika
- Strategija upravljanja kapitalom za period od 2016-2018 godine.
- Plan upravljanja kapitalom za 2017. Godinu
- Strategija likvidnosti
- Kreditni principi
- Kreditna Politika za finansiranje Privrede i Javnih preduzeća
- Politika upravljanja kolateralima
- Politika usklađenosti
- Politika upravljanja kreditnim rizikom druge ugovorne strane na portfolio nivou
- Politika za upravljanje operativnim rizikom
- Politika interne procjene adekvatnosti kapitala
- Politika za upravljanje rizikom likvidnosti
- Politika upravljanja rizikom kamatne stope u bankarskoj knjizi
- Politika sistema interne kontrole Politika o upravljanju kreditnim rizikom poslova na malo
- Politika za finansiranje Finansijskih institucija, Države, Opština i Grupne limite
- Politika za upravljanje problematičnim klijentima, restrukturiranje i prinudnu naplatu
- Politika za definisanje praćenja klijenata
- Politika za definisanje zajmoprimca
- Politika za definisanje naplate kod klijenata iz segmenta Privrede i Javnih preduzeća
- Forbearance politika
- Politika za detekciju i prevenciju prevara
- Politika za naplatu potraživanja u oblasti poslova na malo
- Politika revizije rizika poslova na malo
- Politika dodjeljivanja rejtinga
- Politika za korišćenje modela
- Politika za validaciju modela kreditnog rizika
- Politika identifikacije problematičnih plasmana
- Politika za restrukturiranje problematičnih plasmana u oblasti poslova na malo
- Politika za izdvajanje rezervacija za kreditni rizik
- Politika upravljanja procesom stresnog testiranja

Regulativa, kao dio seta politika i priručnika, treba konstantno biti pregledana i ažurirana, od strane odgovarajuće organizacione jedinice.

4 Konsolidacija

Addiko Bank AD Podgorica nije matično pravno lice, te stoga nema informacije i podatke koji se odnose na konsolidaciju u smislu člana 7 Odluke o javnom objelodanjivanju podataka.

5 Sopstvena sredstva

Zbir osnovnih elemenata sopstvenih sredstava, umanjen za zbir odbitnih stavki, predstavlja osnovni kapital Banke.

Osnovni elementi sopstvenih sredstava Banke su:

- uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- naplaćene emisije premije;
- rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa Odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama;
- rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- neraspoređena dobit iz prethodnih godina;
- dobit u tekućoj godini za koju je skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital.

Odbitne stavke pri izračunavanju osnovnog kapitala Banke su:

- gubitak iz prethodnih godina;
- gubitak iz tekuće godine;
- nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija;
- nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog uskladjivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti;
- pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke;
- iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke.

Zbir dopunskih elemenata sopstvenih sredstava, umanjen za zbir odbitnih stavki, predstavlja dopunski kapital.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava Banke koji se uključuju u dopunski kapital su:

- nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija;

- naplaćene emisije premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- iznos opštih rezervi, a najviše do 1.25% ukupne rizikom ponderisane aktive;
- subordinisani dug, za koji su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- hibridni instrumenti, za koje su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- revalorizacione rezerve.

Odbitne stavke pri izračunavanju dopunskog kapitala su:

- stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije;
- potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđeni hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital.

U sljedećoj tabeli je prikazana struktura sopstvenih sredstava Banke na dan 31. decembar 2017. godine (sa uporednim podacima 2016. godine) , kao i koeficijent adekvatnosti kapitala za godinu izvještavanja:

Osnovni elementi sopstvenih sredstava	2017.	2016.
Uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije	125.100	125.100
Ukupno osnovni elementi sopstvenih sredstava	125.100	125.100
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala		
Gubitak iz prethodnih godina	106.904	95.891
Gubitak iz tekuće godine	-	11.013
Nematerijalna imovina (goodwill, licence, patenti, zaštitni znakovi, koncesije)	130	211
Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke	218	-
Ukupno odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala	107.252	107.115
Osnovni kapital (osnovni elementi sopstvenih sredstava minus odbitne stavke)	17.848	17.985
Dopunski elementi sopstvenih sredstava		
Subordinisani dug	5.500	5.500
Ukupno dopunski elementi sopstvenih sredstava	5.500	5.500
Dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva	5.500	5.500
Sopstvena sredstva (osnovni kapital+dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva) prije odbitnih stavki	23.348	23.485

SOPSTVENA SREDSTVA (osnovni kapital +dopunski kapital)	23.348	23.485
Rizična aktiva:		
Bilansna aktiva	146.904	119.822
Vanbilansna aktiva	12.245	12.861
Ukupno rizična aktiva	159.149	132.683
Potreban kapital za ostale rizike	1.790	2.115
Adekvatnost kapitala	13,21%	15,39%

6 Potrebni kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala

6.1 Kreditni rizik

Prema poslovnoj i Strategiji rizika, kreditni rizik je najbitniji tip rizika kojem je Banka izložena. Prema matrici rizika kreditni rizik je podijeljen na nekoliko podtipova.

7.1.1 Kreditni rizik druge strane

Termin rizik druge strane predstavlja podtip kreditnog rizika kojim se definiše mogućnost djelimičnog ili potpunog gubitka ili neispunjenja ugovorenih obaveza usled slabljenja solventnosti druge ugovorne strane. Slabljenje solventnosti označava i slučaj značajnog kašnjenja u izvršavanju ugovorenih obaveza prema Banci, kao i slučaj postepenog slabljenja finansijskog položaja druge strane koja ne podrazumijeva i gubitke za banku po ugovorenom potraživanju.

Ovaj podtip je trenutno najznačajnija kategorija u okviru kreditnog rizika i zahtijeva specijalan tretman u ICAAP-u.

7.1.2 Rizik zemlje

Rizik zemlje se odnosi na sposobnost i spremnost zajmoprimalaca van Crne Gore da ispune ugovorene obaveze. Proces kontrole rizika zemlje u Banci uključuje identifikaciju relevantne izloženosti, kao i praćenje postavljenih limita po pojedinačnim zemljama, kao i izračun potrebnog kapitala za pokriće identifikovanog nivoa rizika.

7.1.3 Rizik koncentracije

Rizik koncentracije nastaje usled nejednake distribucije izloženosti po pojedinačnom klijentu ili grupi povezanih lica, kao i po privrednim granama, i predstavlja potencijal nastanka gubitaka dovoljno visokih da ugroze finansijsko zdravlje Banke ili njene osnovne operacije.

6.2 Tržišni rizik

Banka klasifikuje tržišni rizik prema faktorima rizika promjene cijena koji mogu uzrokovati gubitak za Banku na rizik kamatne stope, kreditnog raspona i devizni rizik.

7.2.1 Rizik kamatne stope

Rizik kamatne stope u trgovačkoj knjizi je potencijalni rizik gubitka po osnovu kretanja cijena koje su bazirane na kretanju kamatnih stopa.

Rizik kamatne stope u bankarskoj knjizi se prati i mjeri kao VaR vrijednost na osnovu gap analize.

7.2.2 Devizni rizik

Devizni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka po bilansnim i vanbilansnim pozicijama usled promjena u valutnim kursovima i/ili neuskладjenosti u nivou aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti.

7.2.3 Rizik kreditnog spreda

Rizik kreditnog spreda se definiše kao rizik promjene tržišnih cijena na osnovu promjena kreditnog spreda na tržištu, a koji može postati relevantan za finansijski rezultat banke.

6.3 Operativni rizik

Operativni rizik se definiše kao mogući gubitak iz:

- Neadekvatnih internih procesa
- Postupaka ljudi
- Performansi sistema
- Eksternih događaja

6.4 Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti se sastoji iz sledećih komponenti:

- Rizik nelikvidnosti: Opisuje da banka nije u mogućnosti da ispunjava svoje obaveze plaćanja koje su dospjele u cjelini ili na vrijeme.
- Rizik marže finansiranja: Ukazuje na rizik od finansijskih gubitaka koji proističu iz nepovoljnih promjena u kreditnoj marži banke (marži likvidnosti) gdje je kreditno poslovanje refinansirano neuskладjenim dospeljima (rizik likvidnosti transformacije dospeljima).

6.5 Rizik objekta

Rizik objekta je definisan kao potencijalni gubitak koji rezultira iz fluktuacija tržišnih vrijednosti sredstava iz samog portfolija (stečene aktive) Banke. Za Addiko banku značajan tip sredstava na koja u najvećoj mjeri utiču fluktuacije tržišnih vrijednosti su nekretnine. Za nekretnine je najvjerovatnije da će biti u portfoliju duži vremenski period.

6.6 Ostali rizici

7.6.1 Strateški rizik

Strateški rizik nastaje usled neodgovarajućih odluka upravljačkih struktura u pogledu tržišne orijentacije, izbora poslovnih partnera ili razvoja i upotrebe sopstvenih resursa.

7.6.2 Reputacioni rizik

Reputacioni rizik se definiše kao potencijal da će negativni publicitet, bez obzira da li je istinit ili ne, prouzrokovati pad klijentske baze, velike troškove otklanjanja posledica ili smanjenje prihoda.

7.6.3 Poslovni rizik

Poslovni rizik se definiše kao mogućnost nastanka gubitka usled neočekivanih i nepovoljnih promjena u obimu poslovanja, ostvarenih marži ili kod oboje. Takav gubitak može imati za posledicu ozbiljno pogoršanje tržišne i konkurentske pozicije, kao i interno restrukturiranje.

7.6.4 Pravni rizik

Pravni rizik je rizik koji se javlja kod:

1. neusklađenosti sa regulatornim i/ili statutarnim obavezama
2. nepovoljnog tumačenja i/ili neizvršenja ugovornih obaveza.

7.6.5 Rizik pranja novca i finansiranja terorizma

Rizik da je Banka uključena u pranje novca ili finansiranje terorizma.

6.7 Metode i procedure kojima banka procjenjuje materijalnost rizika

Banka redovno vrši testiranje na sve materijalno značajne rizike koji proizilaze iz obima i složenosti poslovanja, ali i specifičnosti tržišta na kojem Banka posluje. Identifikacija rizika predstavlja prvi i ključni korak cikličnog procesa upravljanja rizikom, kao i osnovu upravljačkih procesa i procesa planiranja. U toku procedure popisa rizika provjerava se da li još uvijek važe pretpostavke koje se odnose na relevantnost ili oblikovanje određenih rizika, kao i da li treba razmatrati nove rizike zbog promjena poslovne strategije ili tržišnih uslova.

Na nivou Addiko Grupe identifikacija rizika se sprovodi kroz tzv. Risk Inventory aktivnost. Jednom godišnje vrši se 'popis' i utvrđivanje materijalnosti identifikovanih rizika na nivou pojedinačne članice, a zatim na nivou Grupe. Rezultat je matrica rizika kojom se rangiraju identifikovani rizici po vjerovatnoći i materijalnosti uticaja. Tipovi rizika koji nisu trenutno kvantifikovani su ocijenjeni na osnovu ekspertskog mišljenja.

Polazi se od regulatornih, odnosno rizika prepoznatih kroz prvi stub Basel odredbi, dodaju se na listu svi rizici materijalni na nivou Grupe, a razmatra se mogućnost dodatka novih rizika prepoznatih kroz poslovanje u prethodnom periodu ili kao anticipiranje budućih događaja.

Svaki od rizika se dijeli na podtipove, a svakom od njih se dodjeljuje boja koja simbolizuje vjerovatnoću da taj podtip, odnosno tip rizika materijalno utiče na finansijski položaj Banke.

Vjerovatnoća da se posmatrani rizik materijalizuje	Vrlo vjerovatno					
	Vjerovatno					
	Manje vjerovatno					
	Nevjerovatno					
	Skoro nemoguće					
		Nema uticaja	Manji uticaj	Značajan uticaj	Veoma značajan uticaj	Katastrofalan uticaj na poslovanje Banke

Na kraju procjene, svaki od tipova rizika dobija oznaku ukupnog nivoa u skladu sa sledećom skalom:

Nivo rizika				
nizak		srednji		visok
1	2	3	4	5

Banka je uradila Risk Inventory analizu u prvom kvartalu 2017. godine, koja je za rezultat dala listu materijalnih rizika važeću za 2017. godinu kako slijedi:

Tip rizika	Nivo rizika
Kreditni rizik	3
Tržišni rizik	2
Rizik likvidnosti	2
Operativni rizik	3
Poslovni i strateški rizik	3

Postoje 4 metode mjerenja rizika u ICAAP-u:

- Regulatorna metoda (jednostavna ili standardna)
- Ostale kvantitativne metode koje predstavljaju dobru bankarsku praksu (VaR modeli, scenario analize, itd.)

- Ostale kvalitativne metode (npr. mišljenje internih eksperata i Uprave)
- Rizik se ne mjeri (nezavisno od materijalnosti, ne može se prikazati kroz kapitalni zahtjev)

Za identifikovane rizike, Banka će primjenjivati sledeće metode mjerenja:

- Tržišni rizik - Ostale kvantitativne metode (VaR)
- Kreditni rizik - Ostale kvantitativne metode (napredni IRB pristup).

Mjerenje kreditnog rizika se tipično inicijalno sprovodi na nivou individualne transakcije / individualnog klijenta i agregira se na osnovu odgovarajuće metode za mjerenje kreditnog rizika na portfolio nivou.

Centralni rezultat koncepta mjerenja kreditnog rizika je distribucija gubitka. Ona opisuje mjeru do koje i sa kojom vjerovatnoćom Banka mora/može da očekuje gubitak. Distribucija gubitka je osnova za brojna mjerenja koja se izvode na portfolio / pod-portfolio nivou.

Centralne mjere u kreditnom riziku su tzv. očekivani gubitak (u daljem tekstu EL) i neočekivani gubitak (u daljem tekstu UL).

Prosječan gubitak očekivan od strane Banke tokom određenog vremenskog perioda se izražava kroz EL. EL predstavlja komponentu dugoročne niže cijene za prihvatanje kreditnog rizika ili drugim riječima: EL se mora uzeti u obzir u okviru određivanja cijene, u suprotnom postoji opasnost da kreditni aranžmani neće pokriti svoje troškove dugoročno.

UL predstavlja indikator za neočekivani teret koji pada na Banku usljed gubitaka iz kreditnog poslovanja. Ovaj gubitak ne može biti u potpunosti obezbijeđen kada se utvrđuje cijena proizvoda, već se prije absorbuje kapitalom. Kapital neophodan za ulazak u određene rizike se određuje kao ekonomski kapital i može (na primjer) se kvantifikovati kroz UL. Logično, UL komponenta se uzima u obzir unutar okvira troškova u formi kapitalnih troškova (troškova ekonomskog kapitala koji se mora držati). UL se često mjeri sa (kreditnim) Value-at-Risk konceptom koji se definiše kao razlika između odgovarajuće vjerovatnoće (kvantila) distribucije gubitka (npr. 99,9%) i EL.

- Rizik objekta - Standardizovani pristup kao regulatorni metod
- Rizik koncentracije - Ostale kvantitativne metode (HHI)
- Operativni rizik - Pristup osnovnog indikatora (Jednostavni metod) kao regulatorni metod
- Rizik likvidnosti - Ostale kvantitativne metode (VaR)
- Ostali rizici (strateški, reputacioni, poslovni, rizik kapitala) - Banka izdvaja 5% od minimalno potrebnog regulatornog kapitala; Banka je mišljenja da je ovaj način kvantifikacije dovoljan i adekvatan uzimajući u obzir da Banka prati kretanje izloženosti zbog reputacionog i strateškog rizika i definiše korake za smanjenje rizika radi izmjena u rizičnom profilu, razmatrajući ove tri vrste rizika u internoj dokumentaciji.

Rizični profil	Regulatorni zahtjevi za kapitalom	Dodatni kapital u skladu sa ICAAP-om*	Ukupan zahtjev za internim kapitalom
STUB 1	17,669	-2,081	15,588
Kreditni rizik i rizik zemlje	15,919	-2,081	13,838
Operativni rizik	1,750	0	1,750
Tržišni rizik	0	0	0
STUB 2	0	3,606	3,606
Rizici koji nijesu u potpunosti obuhvaćeni Stubom 1	0	0	0
Rezidualni rizik	0	0	0
Rizik sekjuritizacije	0	0	0
Rizici iz Stuba 2	0	2,721	2,721
Rizik objekta	0	136	136
Rizik kamatne stope iz bankarske knjige	0	1,770	1,770
Rizik koncentracije	0	456	456
Rizik likvidnosti	0	359	359
Ostali značajni rizici	0	885	885
UKUPNO	17,669	1,525	19,194

ICAAP 31.12.2017.	u 000 EUR	Status
Ukupan zahtjev za internim kapitalom	19,194	
Ekonomski rizični / interni kapital	23,348	

Poređenje ukupnih zahtjeva za internim kapitalom sa sopstvenim sredstvima na 31.12.2017. pokazuje da banka ima dovoljno kapitala za pokriće svih rizika poznatih u ICAAP-u.

Poređenje ukupnih zahtjeva za internim kapitalom sa alociranim ekonomskim kapitalom (85% ukupnog ekonomskog kapitala), koji služi kao rano upozorenje da se banka približava limitu je takođe ispoštovan.

U godini koja slijedi Banka planira da se u kontinuitetu bavi smanjenjem iznosa nekvalitetnih kredita. Banka je uvidjela da je prevencija visokih dana kašnjenja odnosno naplata i restrukturiranje u najranijim fazama kašnjenja, ključna za kvalitet portfolija i prevenciju rasta nekvalitetnog dijela portfolija, pa se tako na dnevnom nivou prate rezultati aktivnosti na prevenciji Faze2/Faze 3. Navedene aktivnosti će imati pozitivan uticaj na raspoloživi kapital za pokriće rizika kojima je banka izložena.

7 Kreditni rizik

U skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore, pod nekvalitetnom aktivom podrazumijeva se sva bilansna i vanbilansna aktiva klasifikovana u C, D i E kategorijama.

Dospjela nenaplaćena potraživanja su sva potraživanja koja nisu naplaćena o roku dospijea, bez obzira koliko je prošlo od tog roka.

Banka obračunava ispravke vrijednosti/rezerve za kreditne gubitke u skladu s važećom

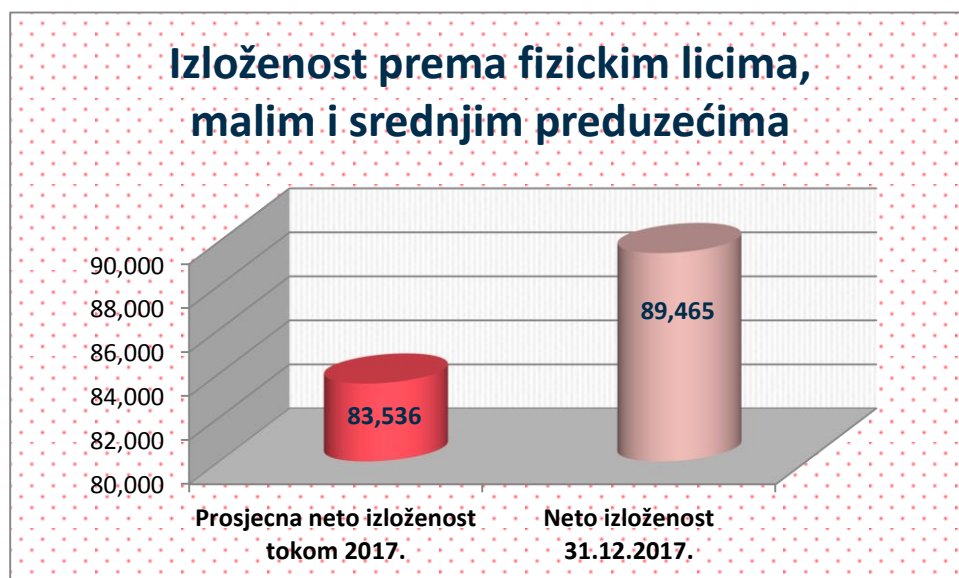
regulativom - Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama i internim procedurama, a koje su opisane u Finansijskim iskazima.

U tabeli je prikazan ukupan iznos izloženosti nakon računovodstvenog prebijanja i bez uzimanja u obzir efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika, kao i prosječan iznos izloženosti tokom izvještajnog perioda (Slika 1), kao i pregled prema različitim kategorijama izloženosti:

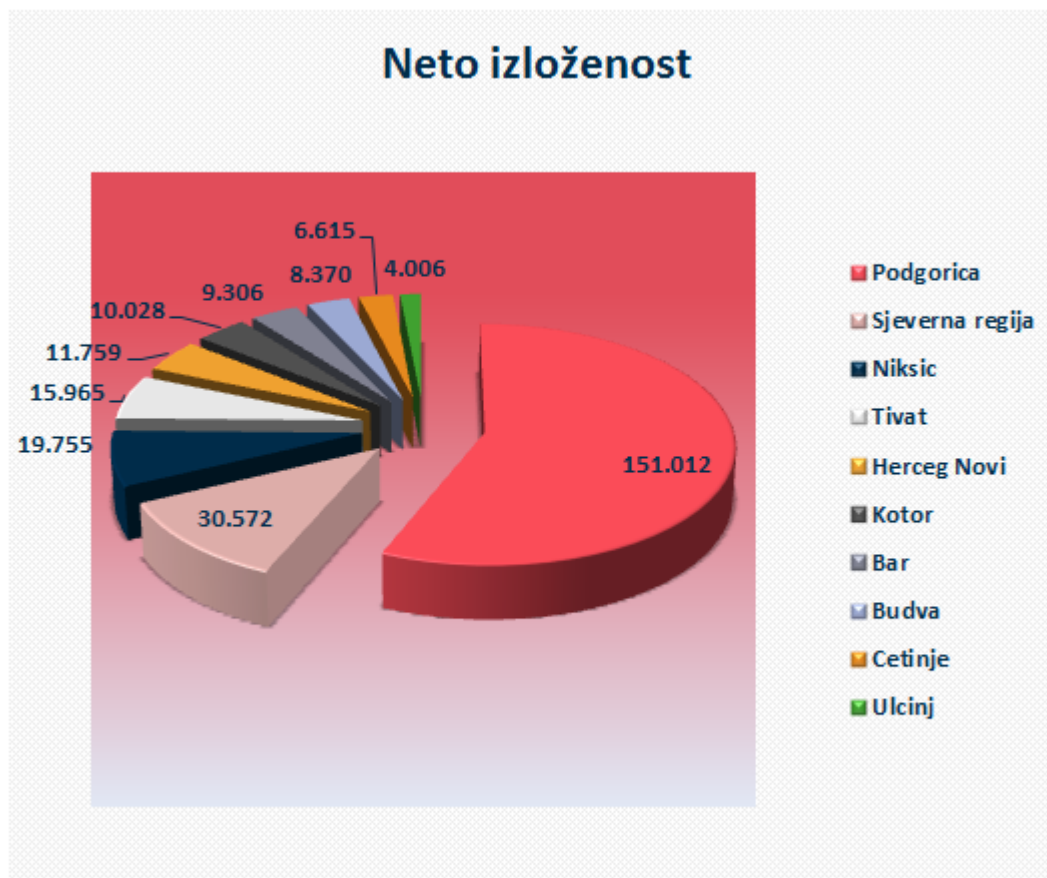

Vrsta izloženosti	Prosječna neto izloženost tokom 2017.	Neto izloženost 31.12.2017.
Izloženost prema centralnim vladama i centralnim bankama	41,557	50,638
Izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave	3,481	3,906
Izloženosti prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzecima	0	0
Izloženost prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0
Izloženost prema međunarodnim organizacijama	0	0
Izloženost prema institucijama	0	0
Izloženost prema privrednim društvima	5,462	29,369
Izloženost prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima	83,536	89,465
Izloženosti obezbijedjene nepokretnostima	84,422	70,343
Dospjela nenaplaćena potraživanja	356	276
Visokorizične Izloženosti	0	0
Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0
Izloženosti po osnovu sekjuritizacijskih pozicija	0	0
Kratkoročne Izloženosti prema institucijama i privrednim društvima	12,534	5,465
Izloženosti po osnovu ulaganja u otvorene investicione fondove	0	0
Ostale izloženosti	361,514	331,902
Ukupno	592,861	581,363

Banka je u toku 2017. godine ostvarila značajan porast izloženosti prema fizičkim licima:

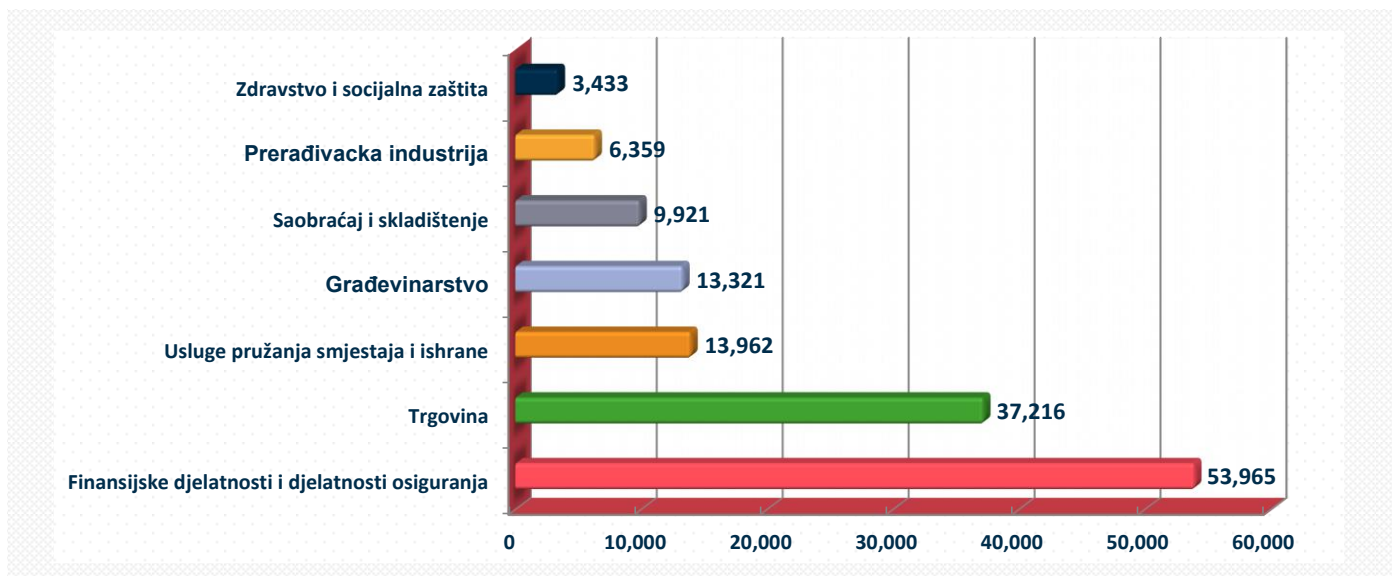
U nastavku je dat pregled izloženosti po geografskim područjima:

Vrsta izloženosti	Podgorica	Nikšić	Kotor	Bar	Herceg Novi	Ulcinj	Budva	Cetinje	Tivat	Sjevna regija	Ostalo	Ukupna neto izloženost na 31.12.2017
01. Izloženost prema centralnim vladama i centralnim bankama	47.822	0	0	0	0	0	0	0	0	2.816	0	50.638
02. Izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave	720	0	0	0	342	0	0	2.520	0	323	0	3.906
03. Izloženosti prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzecima	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
04. Izloženost prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
05. Izloženost prema međunarodnim organizacijama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
06. Izloženost prema institucijama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
07. Izloženost prema privrednim društvima	15.006	2.291	207	160	2.760	619	125	307	2.451	5.442	0	29.369
08. Izloženost prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzecima	37.426	9.965	6.336	5.539	4.507	555	3.820	1.590	3.767	15.796	165	89.465
09. Izloženosti obezbijedjene nepokretnostima]	35.873	5.438	2.273	3.158	2.657	2.232	4.306	1.496	8.708	3.950	253	70.343
10. Dospjela nenaplaćena potraživanja	232	7	1	2	7	6	3	1	5	13	0	276
11. Visokorizicne izloženosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12. Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13. Izloženosti po osnovu sekjuritizacijskih pozicija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14. Kratkoročne izloženosti prema institucijama i privrednim društvima	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5.465	5.465
15. Izloženosti po osnovu ulaganja u otvorene investicione fondove	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16. Ostale izloženosti	13.934	2.054	1.211	448	1.486	594	116	701	1.034	2.231	308.092	331.902
Ukupno	151.012	19.755	10.028	9.306	11.759	4.006	8.370	6.615	15.965	30.572	313.976	581.363

Pregled izloženosti prema vrsti djelatnosti:

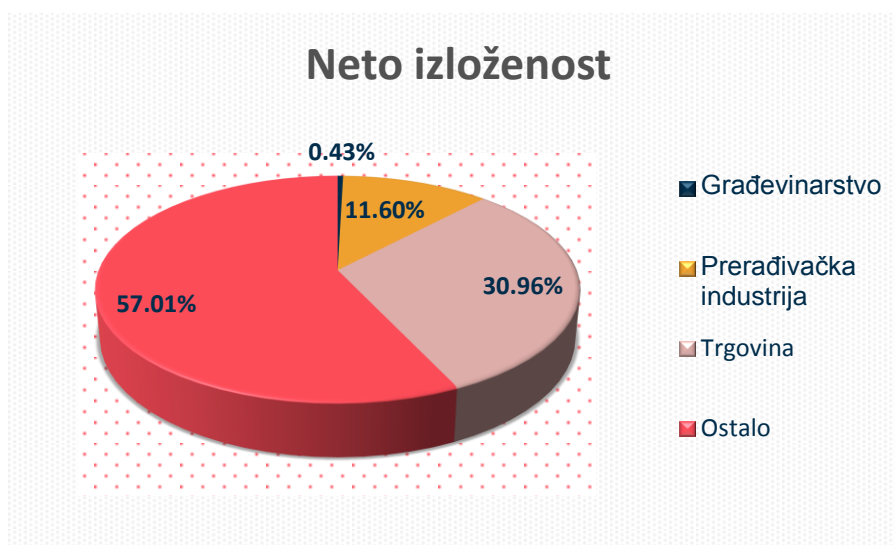

Vrsta izloženosti	Trgovina	Građevinarstvo	Usluge pružanja smjestaja i ishrane	Prerađivačka industrija	Saobraćaj i skladištenje	Zdravstvo i socijalna zaštita	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	Ostale djelatnosti	Ukupna neto izloženost na 31.12.2017
01. Izloženost prema centralnim vladama i centralnim bankama	0	0	0	0	0	0	47,829	2,809	50,638
02. Izloženost prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave	0	0	0	0	0	0	720	3,186	3,906
03. Izloženost prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzecima	0	0	0	0	0	0	0	0	0
04. Izloženost prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0	0	0	0	0	0	0	0
05. Izloženost prema međunarodnim organizacijama	0	0	0	0	0	0	0	0	0
06. Izloženost prema institucijama	0	0	0	0	0	0	0	0	0
07. Izloženost prema privrednim društvima	8,651	3,334	994	1,708	5,516	1,538	0	7,628	29,369
08. Izloženost prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzecima	179	28	22	4	45	2	0	89,185	89,465
09. Izloženost obezbijedjene nepokretnostima]	18,388	6,004	12,886	4,586	2,577	1,113	0	24,789	70,343
10. Dospjela nenaplaćena potraživanja	0	8	1	5	0	0	0	262	276
11. Visokorizicne izloženosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12. Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13. Izloženosti po osnovu sekjuritizacijskih pozicija	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14. Kratkoročne izloženosti prema institucijama i privrednim društvima	0	0	0	0	0	0	5,282	183	5,465
15. Izloženosti po osnovu ulaganja u otvorene investicione fondove	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16. Ostale izloženosti	9,999	3,947	60	55	1,783	780	134	315,144	331,902
Ukupno	37,216	13,321	13,962	6,359	9,921	3,433	53,965	443,185	581,363

Pregled izloženosti prema dospijeću:

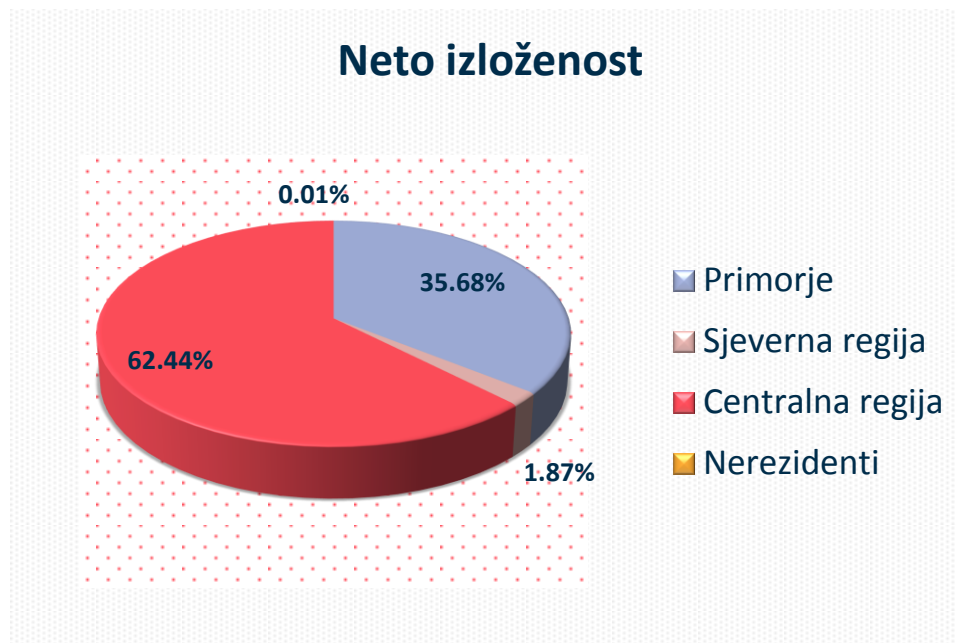
Vrsta izloženosti	Dugoročno	Kratkoročno	Neodređeno	Ukupna neto izloženost na 31.12.2017
01. Izloženost prema centralnim vladama i centralnim bankama	2,816	0	47,822	50,638
02. Izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave	3,193	690	23	3,906
03. Izloženosti prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzecima	0	0	0	0
04. Izloženost prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0	0	0
05. Izloženost prema međunarodnim organizacijama	0	0	0	0
06. Izloženost prema institucijama	0	0	0	0
07. Izloženost prema privrednim društvima	26,136	3,223	10	29,369
08. Izloženost prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima	89,252	188	25	89,465
09. Izloženosti obezbijedjene nepokretnostima	68,630	1,713	0	70,343
10. Dospjela nenaplaćena potraživanja	271	3	1	276
11. Visokorizične izloženosti	0	0	0	0
12. Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0	0	0
13. Izloženosti po osnovu sekjuritizacijskih pozicija	0	0	0	0
14. Kratkoročne izloženosti prema institucijama i privrednim društvima	0	0	5,465	5,465
15. Izloženosti po osnovu ulaganja u otvorene investicione fondove	0	0	0	0
16. Ostale izloženosti	16,519	5,432	309,951	331,902
Ukupno	206,818	11,248	363,297	581,363

Pregled nekvalitetnih kredita, dospjelih nenaplaćenih potraživanja i rezervacija prema značajnim privrednim djelatnostima:

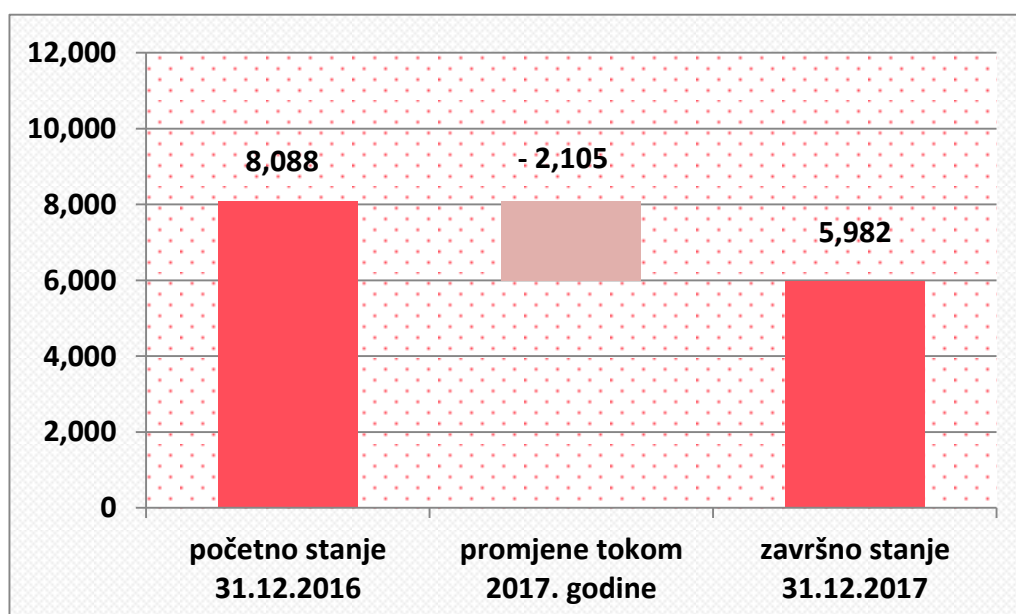
Privredne djelatnosti	Bruto izloženost	Ispravke vrijednosti	Neto izloženost	Dospjela nenaplaćena potraživanja	Promjene u ispravkama vrijednosti za nekvalitetnu aktivu
Građevinarstvo	113	106	7	19	-243
Prerađivačka industrija	490	294	196	457	-32
Trgovina	929	405	524	862	-19
Ostalo	6,142	5,178	965	2,928	-1,812
Total	7,674	5,982	1,692	4,266	-2,105

Pregled nekvalitetne aktive i dospjelih nenaplaćenih potraživanja, podijeljene na značajna geografska područja:

Regije	Bruto izloženost	Neto izloženost	Ispravke vrijednosti	Dospjela nenaplaćena potraživanja
Primorje	1,549	604	946	1,290
Sjeverna regija	560	32	529	286
Centralna regija	5,559	1,056	4,503	2,689
Nerezidenti	5	0	5	0
Ukupno	7,674	1,692	5,982	4,266

Pregled promjena u rezervacijama za nekvalitetnu aktivu:

8 Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti

Ponderisanje izloženosti u procesu izračunavanja kreditnim rizikom ponderisane aktive vrši se u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka.

8.1 Primjena eksternih rejtinga u standardizovanom pristupu obračuna kreditnim rizikom ponderisane aktive

Banka koristi eksterne rejtinge agencije Moody's za potrebe izračunavanja kapitalnih zahteva za kreditni rizik primenom standardizovanog pristupa, što je u skladu sa listom podobnih agencija za rejting na sajtu Centralne banke. Dugoročni, odnosno kratkoročni kreditni rejtingi agencije Moody's se primenjuju za izloženosti prema državama, centralnim bankama, bankama i privrednim društvima na način kako je navedeno u donjoj tabeli. Tabela takođe daje detaljno mapiranje eksternih rejtinga kreditne agencije Moody's u odgovarajuće nivoe kreditnog kvaliteta:

Vrsta rejtinga	Stepen kreditnog kvaliteta	Oznaka rejtinga
		Moody's
Dugoročni kreditni rejting	1	Aaa do Aa 3
	2	A1 do A3
	3	Baa 1 do Baa 3
	4	Ba 1 do Ba 3
	5	B1 do B 3
	6	Caa 1 i niži
Kratkoročni kreditni rejting	1	P-1
	2	P-2
	3	P-3
	4	NP
	5	-
	6	-

Iznosi izloženosti prije i nakon primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika:

Vrsta izloženosti	Neto izloženost prije primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika	Neto izloženost nakon primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika
01. Izloženost prema centralnim vladama i centralnim bankama	50.638	0
02. Izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave	3.906	3.854
03. Izloženosti prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzecima	0	0
04. Izloženost prema multilateralnim razvojnim bankama	0	0
05. Izloženost prema međunarodnim organizacijama	0	0
06. Izloženost prema institucijama	0	0
07. Izloženost prema privrednim društvima	29.369	29.369
08. Izloženost prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima	89.465	89.465
09. Izloženosti obezbijedjene nepokretnostima	70.343	47.379
10. Dospjela nenaplaćena potraživanja	276	276
11. Visokorizične izloženosti	0	0
12. Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica	0	0
13. Izloženosti po osnovu sekjuritizacijskih pozicija	0	0
14. Kratkoročne izloženosti prema institucijama i privrednim društvima	5.465	5.464
15. Izloženosti po osnovu ulaganja u otvorene investicione fondove	0	0
16. Ostale izloženosti	331.902	33.425
UKUPNO	581.363	209.231

1 Operativni rizik

Za izračun potrebnog internog kapitala za pokriće operativnog rizika Banka koristi jednostavni metod definisan od strane CB CG za izračun regulatornog zahtjeva za kapitalom.

Dodatno, Banka koristi aktivnosti prikupljanje gubitaka po osnovu operativnog rizika kao jedan od glavnih procesa kontrole i upravljanja operativnim rizikom. Svrha ovog procesa je identifikacija kritičnih oblasti gdje se gubici najčešće dešavaju ili gdje imaju najveći uticaj. Banka koristi klasifikacioni model zasnovan na Baselu 2 za klasifikaciju identifikovanih pokretača, događaja i efekata po osnovu operativnog rizika.

Ukoliko takve oblasti mogu biti identifikovane, kontrole se mogu isplanirati i implementirati, kako bi se u budućnosti spriječili gubici.

Banka primenjuje dva pristupa za identifikaciju i mjerenje operativnog rizika:

- „reaktivni pristup“ - procjena rizika na osnovu nastalog događaja
- „proaktivni pristup“ putem scenario analize “SA” (engl. Scenario analysis) i samoprocene rizika - „RCSA” (engl. Risk and Controls selfassesment) kao instrumenta kvalitativne procene.

Cilj upravljanja operativnim rizikom u Banci jeste postizanje „proaktivnog pristupa“ (upravljanje rizikom) umesto „reaktivnog pristupa“ (upravljanje gubicima).

Banka meri, odnosno procjenjuje izloženost operativnom riziku uzimajući u obzir mogućnost, odnosno učestalost nastanka tog rizika, kao i njegov potencijalni uticaj na Banku, s posebnim osvrtom na događaje za koje je malo vjerovatno da će nastati, ali mogu izazvati velike materijalne gubitke.

Banka primjenjuje sljedeće instrumente u cilju podrške upravljanju operativnim rizikom:

- Baza podataka o gubicima za sistematsko prikupljanje podataka o gubicima po osnovu operativnog rizika kroz cjelokupnu organizaciju;
- Redovno izveštavanje o operativnom riziku.

Svaki zaposleni treba da bude aktivno uključen u identifikaciju i izveštavanje gubitaka po osnovu operativnog rizika decentralizovanom saradniku za operativni rizik svog sektora. Decentralizovani saradnik je kontakt osoba iz sektora menadžeru za operativni rizik. Gubici po osnovu operativnog rizika su događaji uzrokovani operativnim rizikom koji uglavnom imaju negativan uticaj, ali mogu imati i pozitivan uticaj na prihod i novčana sredstva banke.

U mnogim slučajevim se tu radi o „teškim gubicima“ koji predstavljaju novčane gubitke ili dobit (npr. kazna regulatora zbog kršenja rokova, gubitak zbog tržišnih manipulacija ili krađa novca u ekspozituri).

Međutim, ne izvještava se samo o teškim gubicima već i o izbjegnutim gubicima. Izbjegnuti gubitak je događaj koji je mogao da rezultira gubitkom ali nije. Proces prikupljanja seta podataka o gubicima je set podataka koji se preporučuje da se prikupi za svaki gubitak.

Struktura / zahtjevi za proces prikupljanja seta podataka o gubicima su definisani trenutnom verzijom SAS aplikacije. Minimum sledeći podaci se moraju prikupiti za svaki gubitak:

- Organizaciona jedinica (filijala, lokacija itd.)
- Iznos gubitka (efektivni knjižni iznos, procijenjeni iznos - bitan za knjiženje)
- Pokretač rizičnog događaja
- Opis događaja
- Indirektno smanjenje prihoda (osiguranja)
- Direktna smanjenja prihoda (naknade od strane trećih lica)
- Odjeljenje / poslovna jedinica
- Pogođeni proizvod / proces
- Vrsta rizičnog događaja (kategorije rizika) nivo 1, 2 i 3 (opciono)
- Uzrok rizičnog događaja
- Opis
- Datum kad se desio
- Datum uočavanja
- Datum unosa podataka (registracija)
- Kreditni rizik / Tržišni rizik / Drugi povezani rizici

- Status događaja

Svaki zaposleni mora odmah da obavijesti decentralizovanog referenta za operativni rizik za taj sektor o gubitku po osnovu operativnog rizika. Odgovornost je svakog zaposlenog da podrži decentralizovanog referenta za operativni rizik tokom procesa i da pruži informacije o događaju.

Decentralizovani referent za operativni rizik, podržan od strane direktora sektora, potom pokušava da odredi gubitak / dobit vezano za događaj, što je tačnije moguće.

2 Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige

Rizik kamatne stope u bankarskoj knjizi se prati i mjeri kao VaR vrijednost na osnovu gap analize.

Definiše se kao vjerovatnoća ostvarivanja gubitka usled promjena kamatnih stopa i obuhvata:

- rizik neusklađenosti dospjeća predstavlja izloženost nastalu usled nejednakih promjena kamatnih stopa po različitim rokovima dospjeća (fixne stope), odnosno različitim rokovima ponovnog utvrđivanja cijene (varijabilne stope) osjetljivih stavki aktive, pasive i vanbilansa
- bazni rizik je izloženost nastala usled nekorelisanih promjena između različitih indeksa kamatnih stopa
- rizik krive prinosa (izloženost nastala usled nejednakih pomjeranja kamatnih stopa u različitim periodima dospjeća)
- rizik ugradjene opcije je izazvan izloženošću mogućim promjenama u očekivanim ili ugovorenim tokovima gotovine ili iz promjene dospjeća koje dovode do ponovnog utvrđivanja cijena)

U Banci (u skladu sa primjenom iste metodologije na nivou Grupe) mjerenje izloženosti riziku kamatne stope pozicija bankarske knjige se ostvaruje kroz visinu izračunatog VaR koji je izveden iz JPMorgan Variance/Covariance pristupa. Izračunati VaR je zasnovan na 99% intervalu povjerenja i horizontom od 1 dana.

Dobijene vrijednosti VaR se ponderišu koeficijentima iz tabele:

ICAAP ponder	
Rizik kamatne stope	21,00324869

što predstavlja ukupan zahtjev za internim kapitalom.

3 Tehnike ublažavanja kreditnog rizika

Procjena kvaliteta kolaterala vrši se na osnovu njegove procijenjene vrijednosti, tržišnih i drugih uslova za realizaciju tog kolaterala, uzimajući naročito u obzir rokove u kojima se kolateral može realizovati.

Instrumenti obezbeđenja koje Banka koristi u poslovanju su:

- 1) hipoteke nad nepokretnostima -poslovnim ,stambenim objektima,zemljištem,
- 2) jemstva pravnih i fizičkih lica,
- 3) blanko akseptirane / avalirane mjenice fizičkih i pravnih lica,
- 4) zaloga nad pokretnom imovinom,
- 5) zaloga nad hartijama od vrijednosti,
- 6) zaloga nad udjelima,
- 7) garancije banaka i korporativne garancije,
- 8) položeni garantni depoziti,
- 9) osiguranje pokretne i nepokretne imovine,
- 10) osiguranje života.